

Turkish Education in Iraq: An Examination of the Attitudes of Second-Year Students in the Turkish Language Department of the College of Education for Human Sciences at the University of Kirkuk Towards Their Mother Tongue

Asst. Lect. Najat Ayoob Shukur¹ Asst. Lect. Ondar Abdulameer Baqi²
Department of Turkish Language, College of Education for Humanities, Kirkuk University^{1,2}

Abstract: This study aims to examine the attitudes of second-year students in the Turkish Language Department of the College of Education at the University of Kirkuk, located in the city of Kirkuk, Iraq, towards their mother tongue, Turkish.

For the Turkmen community living in Iraq, Turkish constitutes an essential part of cultural identity and social cohesion. However, globalization, multilingual environments, and changes in the educational system are increasingly affecting young people's interest in and attachment to their mother tongue in various ways.

In this study, the emotional, cognitive, and behavioral attitudes of students towards Turkish were measured through a specially designed scale. The data obtained reveal that the vast majority of students view Turkish as an inseparable part of their cultural identity. Nevertheless, a portion of students displayed negative attitudes towards classroom participation and language use, which warrants attention and further investigation.

The findings of the research indicate that methods to enhance student motivation need to be developed in order to make Turkish language education more effective. It is also emphasized that mother tongue education should be addressed not only from a linguistic perspective, but also in terms of its cultural and identity-related dimensions.

Keywords: Turkish language education, mother tongue attitude, University of Kirkuk, Iraqi Turkmen, language awareness.

التعليم التركي في العراق: دراسة مواقف طلاب مرحلة الثانية في قسم اللغة التركية بكلية التربية للعلوم الانسانية جامعة كركوك تجاه لغتهم الأم
م.م. نجاة ايوب شكر^١ م.م. أندر عبد الأمير باقي^٢
جامعة كركوك . كلية التربية للعلوم الإنسانية . قسم اللغة التركية^{١,٢}

الملخص

تهدف هذه الدراسة إلى فحص مواقف طلاب السنة الثانية في قسم اللغة التركية بكلية التربية في جامعة كركوك، الواقعة في مدينة كركوك بالعراق، تجاه لغتهم الأم التركية.

تُعدّ اللغة التركية بالنسبة للمجتمع التركماني المقيم في العراق جزءاً أساسياً من الهوية الثقافية والرابطة الاجتماعية. غير أن العولمة والبيئات متعددة اللغات والتغيرات في منظومة التعليم باتت تؤثر بأشكال مختلفة على اهتمام الشباب بلغتهم الأم وتعلقهم بها.

تم في هذه الدراسة قياس المواقف العاطفية والمعرفية والسلوكية للطلاب تجاه اللغة التركية من خلال مقياس مُعدّ لهذا الغرض. وتكشف البيانات المستخلصة أن الغالبية العظمى من الطلاب ينظرون إلى اللغة التركية باعتبارها جزءاً لا يتجزأ من هويتهم الثقافية. بيد أن ثمة فئة من الطلاب أبدت مواقف سلبية تجاه المشاركة في الدروس واستخدام اللغة، وهو ما يستحق الاهتمام والدراسة.

تُظهر نتائج البحث ضرورة تطوير أساليب تعزز دافعية الطلاب لجعل تعليم اللغة التركية أكثر فاعلية. كما يُؤكّد على أهمية تناول تعليم اللغة الأم ليس من الجانب اللغوي وحسب، بل من أبعادها الثقافية والهوياتية أيضاً.

الكلمات المفتاحية: تعليم اللغة التركية، الموقف من اللغة الأم، جامعة كركوك، تركمان العراق، الوعي اللغوي.

Irak'ta Türkçe Eğitimi: Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü İkinci Sınıf Öğrencilerinin Ana Dillerine Yönelik Tutumları Üzerine Bir inceleme

Öğr. Üyesi Necat Eyüp Şükür¹ Öğr. Üyesi Önder Abdülemir Baki²

Kerkük Üniversitesi, Beşeri Bilimler Eğitim Fakültesi, Türk Dili Bölümü

Özet: Bu çalışma, Irak'ın Kerkük şehrinde yer alan Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü'nde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinin ana dilleri Türkçeye yönelik tutumlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Irak'ta yaşayan Türkmen toplumu için Türkçe, hem kültürel kimliğin hem de toplumsal bağın önemli bir parçasıdır. Ancak günümüzde küreselleşme, çok dilli ortamlar ve eğitim sistemindeki değişimler, gençlerin ana dillerine olan ilgisini ve bağlılığını farklı biçimlerde etkilemektedir.

Çalışmada, öğrencilerin Türkçeye karşı duygusal, bilişsel ve davranışsal tutumları bir ölçek aracılığıyla ölçülmüştür. Elde edilen veriler, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkçeyi kültürel kimliklerinin ayrılmaz bir parçası olarak gördüğünü

ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bir kısım öğrencinin derse katılım ve dil kullanımı konusunda olumsuz tutumlar sergilediği de dikkat çekmektedir.

Araştırma sonuçları, Türkçe eğitiminin daha etkili hale getirilmesi için öğrencilerin motivasyonunu artıracak yöntemlerin geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca ana dil eğitiminin yalnızca dilsel değil, kültürel ve kimliksel boyutlarıyla da ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, ana dil tutumu, Kerkük Üniversitesi, Irak Türkmenleri, dil bilinci.

GİRİŞ

Irak Türkleri, Ortadoğu coğrafyasında Türk dilini ve kültürünü yaşatan köklü bir topluluktur. Bu topluluk, başta Kerkük, Musul ve Erbil olmak üzere Irak'ın farklı bölgelerinde yaşamaya devam etmektedir. Tarihsel açıdan değerlendirildiğinde, Irak Türklerinin bu coğrafyaya ilk olarak Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yerleştiği bilinmektedir (Demir, 2008). Yüzyıllar boyunca süregelen bu varlık, bugünkü Irak Türkmen kimliğinin temellerini oluşturmuştur. Topluluk, kendine özgü dil, kültür ve gelenekleriyle Irak'ın çok renkli yapısının ayrılmaz bir parçasını meydana getirmektedir (Nurlu, 2011).

Irak Türklerinin konuştuğu dil, Türk dil ailesine mensuptur ve Azerbaycan Türkçesiyle yakın akrabalık ilişkisi taşımaktadır (Şen, 2006). Bu dil, yüzyıllar boyunca Arapça ve Kürtçe ile süregelen dil teması sonucunda çeşitli alıntı sözcükler ve bazı yapısal özellikler kazanmıştır (Güler, 2009). Bununla birlikte, topluluk içinde Türkçe kullanımı hiçbir zaman tam olarak kesintiye uğramamış; dil, nesiller boyu aktarılmaya devam etmiştir. Dili yaşatma çabası, yalnızca bireysel bir çaba olmaktan öte toplumsal bir sorumluluk olarak da değerlendirilmektedir (Yıldırım, 2013). Bu nedenle Irak Türklerinin dil politikaları ve dil eğitimi meselesi, toplumsal kimliğin korunması açısından büyük önem taşımaktadır.

Ana dil eğitimi, bir topluluğun kültürel kimliğini ve dilsel mirasını koruyabilmesinin en temel koşullarından biridir. Irak Türkleri için Türkçe eğitimi, hem kimlik hem de toplumsal bütünleşme açısından vazgeçilmez bir araçtır (Kalenderoglu, 2007). Özellikle 2003 sonrasında Irak'ta yeniden yapılanma sürecine giren eğitim sistemi içinde, Türkçe eğitime verilen resmi destek oldukça sınırlı kalmıştır. Bu eksiklik, Irak Türklerinin eğitim

alanındaki temel sorunlarından biri olarak öne çıkmaktadır (Uyar, 2015). Ana dil eğitiminin güvence altına alınması, uluslararası insan hakları belgelerinde de yer alan bir hak olarak tanınmaktadır.

Kerkük Üniversitesi bünyesindeki Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Irak'ta Türkçe ana dil eğitiminin kurumsal düzeyde verilebildiği nadir yapılardan birini temsil etmektedir. Bu bölüm, yalnızca öğretmen yetiştirme işlevini değil aynı zamanda Türk dilinin ve kültürünün bölgede sürdürülmesini de üstlenmektedir (Yeşil, 2012). Bölümde yürütülen eğitimin kalitesi ve öğrencilerin bu eğitime yönelik tutumları, hem bireysel başarıyı hem de kurumun uzun vadeli hedeflerini doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda öğrencilerin ana dillerine karşı geliştirdikleri tutumların incelenmesi, eğitim sürecini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir (Cömerti, 2016).

Dil tutumu, bireyin belirli bir dile ya da dil topluluğuna karşı geliştirdiği olumlu ya da olumsuz yönelimleri ifade etmektedir (Şen, 2006). Yükseköğretim öğrencilerinin ana dillerine yönelik tutumları, hem dil kullanım alışkanlıklarını hem de dil öğrenme motivasyonlarını şekillendirmektedir (Nurlu, 2011). Araştırmalar göstermektedir ki olumlu dil tutumuna sahip öğrenciler, dil derslerinde daha yüksek başarı sergilemekte ve anadil kullanımını gündelik yaşamda da sürdürme eğilimi göstermektedir (Yıldırım, 2013). Bu nedenle dil tutumu, eğitim bilimciler ve dil eğitimcileri tarafından önemli bir araştırma konusu olarak ele alınmaktadır.

Bu araştırma, Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinin Türkçeye, yani ana dillerine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın sonuçlarının Türkçe eğitiminin içeriğinin ve yönteminin geliştirilmesine, aynı zamanda Irak Türklerinin anadil eğitimi alanındaki gereksinimlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacağı umulmaktadır (Güler, 2009; Uyar, 2015; Kalenderoglu, 2007). Söz konusu bulgular, ileride yapılacak karşılaştırmalı araştırmalar için de temel bir kaynak niteliği taşıyabilecektir (Yeşil, 2012; Cömerti, 2016).

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama aracı, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları, verilerin toplanması ve analizi süreçlerine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü ikinci sınıf öğrencilerinin Türkçeye yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla tarama modelinde tasarlanmış betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen ve geniş örneklem gruplarına uygulanabilen bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2012). Bu model, tutum ve görüş ölçmeye dayalı araştırmalarda sıklıkla tercih edilmekte; özellikle eğitim bilimi alanındaki çalışmalarda yaygın biçimde kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2014). Araştırmanın betimsel niteliği göz önünde bulundurulduğunda, tarama modelinin veri toplama ve analiz süreçleri açısından bu çalışmaya en uygun yaklaşım olduğu değerlendirilmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2024-2025 akademik yılında Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde ikinci sınıfta öğrenim gören tüm öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 40 öğrenci katılmıştır. Örneklem belirleme sürecinde, ikinci sınıf öğrencilerinin tamamına ulaşılması hedeflenmiş ve tam sayım yöntemi benimsenmiştir. Bu yöntemle evrenin tamamı örnekleme dahil edilerek temsil gücü artırılmıştır (Karasar, 2012). Katılımcıların cinsiyet, ikamet yeri ve anne-baba eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerine ilişkin veriler frekans ve yüzde değerleriyle tablolar hâlinde sunulmuştur.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen iki bölümlü bir anket formu kullanılmıştır.

Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Cinsiyet, yaş, ikamet yeri ve anne-baba eğitim düzeyi bu bölümde yer alan değişkenler arasındadır.

İkinci bölümde ise öğrencilerin Türkçeye, yani ana dillerine yönelik tutumlarını ölçmeye yönelik maddeler bulunmaktadır. Bu bölüm, dile karşı duygusal bağ, dilin gündelik yaşamdaki kullanımı, Türkçe eğitime verilen değer ve dilin geleceğine dair beklentiler gibi boyutları kapsayan yirmi maddeden oluşmaktadır. Her madde için öğrencilerden beş seçenekten birini işaretlemeleri istenmiştir. Bu seçenekler sırasıyla şu şekilde belirlenmiştir: (1) Hiç, (2) Az, (3) Orta, (4) Çok, (5) Tam. Söz konusu derecelendirme sistemi, öğrencilerin belirtilen durumu ne ölçüde yaşadıklarını ya da benimsediklerini açık biçimde ifade etmelerine olanak tanımaktadır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak amacıyla form, Türkçe eğitimi ve eğitim bilimleri alanlarında uzman beş akademisyene sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış ve forma son şekli verilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi uygulanmış; elde edilen faktör yükleri kabul edilebilir sınırların üzerinde bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için pilot uygulama gerçekleştirilmiş ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Gerçekleştirilen pilot uygulama sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değerinin 0.82 olduğu saptanmıştır. Bu değer 0.80'in üzerinde olması, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Nunnally, 1978). Söz konusu bulgular, geliştirilen ölçeğin araştırmanın amacına uygun, geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğunu ortaya koymaktadır.

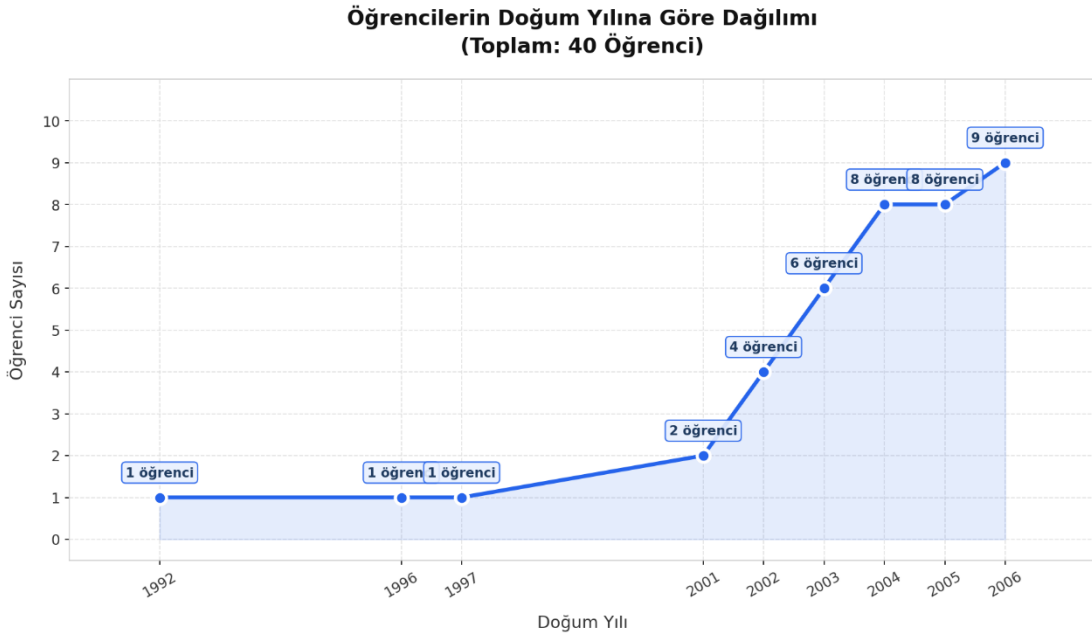
Verilerin Toplanması

Anket formları araştırmacı tarafından bizzat sınıf ortamında uygulanmıştır. Uygulama öncesinde öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış ve katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı vurgulanmıştır. Elde edilen verilerin yalnızca akademik amaçlarla kullanılacağı ve kimlik bilgilerinin kesinlikle talep edilmeyeceği katılımcılara bildirilmiştir. Anket formlarının doldurulması yaklaşık on beş ile yirmi dakika arasında sürmüştür. Araştırma sürecinde etik ilkelere uyulmuş; öğrencilere gönüllülük, gizlilik ve anonim katılım güvenceleri sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler SPSS istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde aşağıdaki yöntemler kullanılmıştır: Katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koymak amacıyla frekans ve yüzde analizi; öğrencilerin tutum düzeylerini belirlemek için aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları; cinsiyet değişkenine göre tutum puanlarını karşılaştırmak için bağımsız örneklem t-testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiş; elde edilen bulgular tablolar hâlinde düzenli biçimde sunulmuştur. İstatistiksel sonuçlar ilgili literatür çerçevesinde tartışılmış ve yorumlanmıştır (Büyüköztürk vd., 2014).

Katılımcı Öğrencilerin Doğum Yılına Göre Dağılımı, Sayı ve Yüzde Analizi.

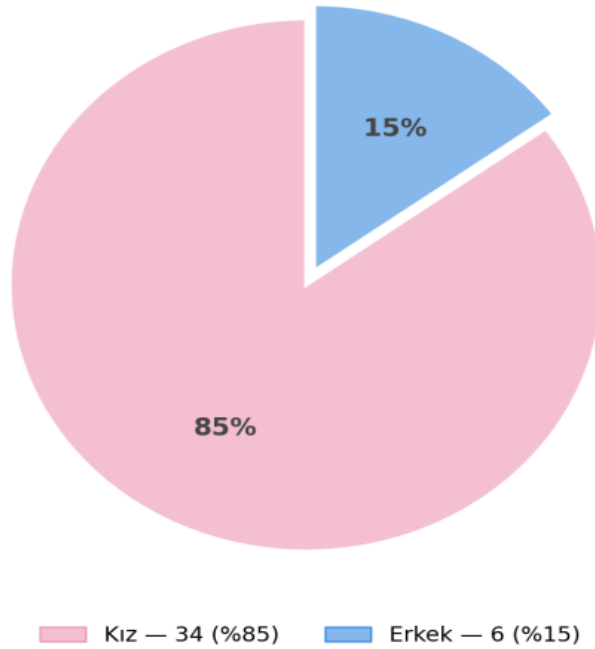

Şekil 1. Göre Katılımcı Öğrencilerin doğum Yılına Dağılımı.

Araştırmaya katılan 40 öğrencinin doğum yıllarına göre dağılımı incelendiğinde aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Katılımcı öğrencilerin doğum yılı dağılımı incelendiğinde en kalabalık grubun 2006 doğumlular olduğu görülmektedir. Bu grubu oluşturan 9 öğrenci, toplam katılımcıların %22,5'ini oluşturmaktadır.

2004 ve 2005 doğumlu öğrenciler eşit sayıda olup her biri 8'er öğrenci (%20) ile ikinci en kalabalık grubu oluşturmaktadır. 2003 doğumlular 6 öğrenci (%15) ile üçüncü sırada yer almaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (25 öğrenci, %62,5) 2004–2006 yılları arasında doğmuştur. Bu durum, çalışma grubunun ağırlıklı olarak genç yaş grubundan oluştuğunu göstermektedir.

Buna karşın 1992, 1996 ve 1997 doğumlu öğrenciler birer kişiyle (toplamda 3 öğrenci, %7,5) temsil edilmekte olup bu bireyler yaş açısından aykırı değer niteliği taşımaktadır. Söz konusu öğrenciler diğer katılımcılara kıyasla belirgin biçimde daha büyük yaş grubuna mensuptur. 2001 ve 2002 doğumlular ise sırasıyla 2 (%5) ve 4 (%10) öğrenci ile orta düzeyde temsil edilmektedir.

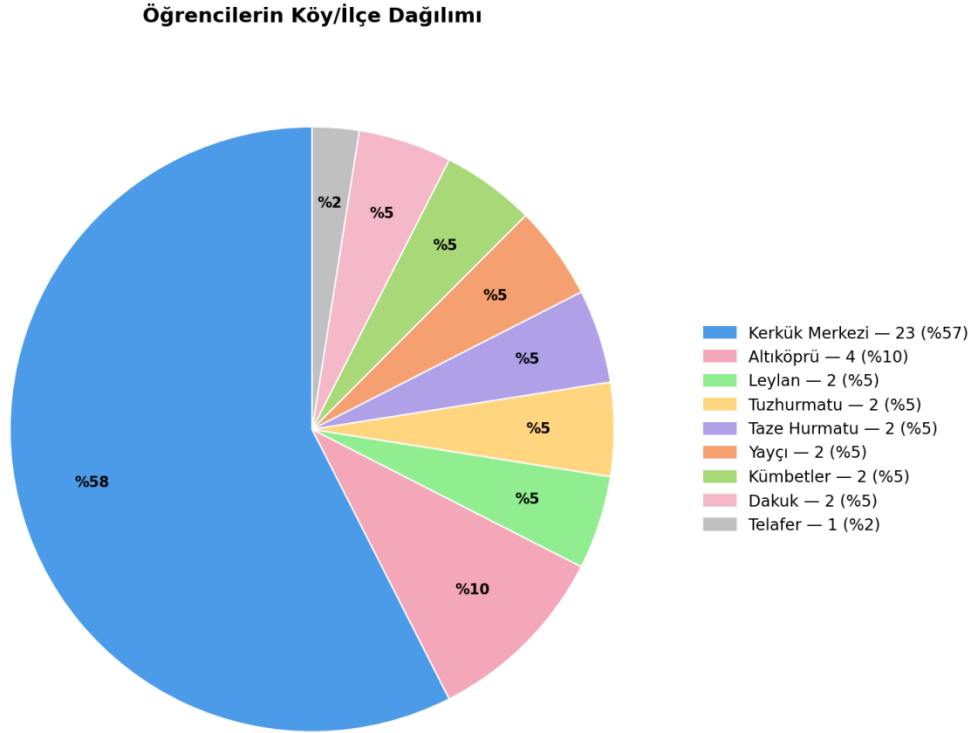

Katılımcı Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

Şekil 2. Göre katılımcı öğrencilerin dağılımı.

Bu araştırmaya toplam 40 öğrenci katılmıştır. Katılımcıların 34'ü kız (%85), 6'sı erkek (%15) öğrencilerden oluşmaktadır.

Katılımcı Öğrencilerin Bölge Göre dağılımı.

Şekil 3. Göre katılımcı öğrencileri bölge dağılımı.

Bu araştırmaya katılan 40 öğrencinin bölge dağılımı incelendiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğunun Kerkük Merkezi'nden olduğu görülmektedir. Kerkük Merkezi'nden 23 öğrenci (%58) katılım sağlarken, Altıköprü'den 4 öğrenci (%10) katılmıştır. Leylan, Tuzhurmatu, Taze Hurmatu, Yaycı, Kümbetler ve Dakuk bölgelerinden eşit sayıda, her birinden 2'şer öğrenci (%5) araştırmaya dahil olmuştur. En az katılım ise Telafer'den 1 öğrenci (%2) ile gerçekleşmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Türkçeye Yönelik Tutumlarına İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

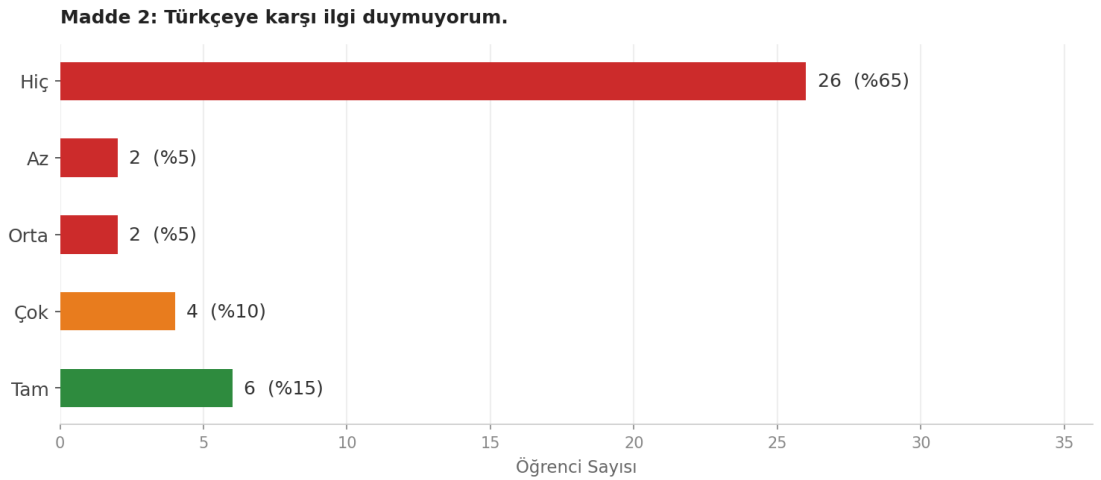
Not: 1 Katılımcı = %2.5, 40 katılımcı = %100

N o	Madde	Hiç f / %	Az f / %	Orta f / %	Çok f / %	Tam f / %
1	Türkçeyi ana dilim olduğu için öğrenmek isterim.			4 10%	6 15%	30 75%
2	Türkçeye karşı ilgi duymuyorum.	26 65%	2 5%	2 5%	4 10%	6 15%
3	"Türkçe" adını duymak bile beni rahatsız eder.	36 90%	4 10%			
4	Türkçeyi iyi bilirse Türk kültüründen de kopmayacağıma inanıyorum.	4 10%	8 20%	2 5%	2 5%	24 60%
5	Türkçe, hayatım boyunca kullanacağım bir dildir.		4 10%	6 15%	14 35%	16 40%
6	Türkçeyi öğrenirken sıkılıyorum.	34 85%	2 5%	4 10%		
7	Türkçe ile ilgili kitaplar ilgimi çeker.	4 10%	6 15%	8 20%	12 30%	10 25%
8	Türkçeyi ana dilim olarak hissetmiyorum.	32 80%	2 5%		2 5%	4 10%
9	Türkçeyi iyi bilirse diğer derslerimde de başarılı olacağımı düşünüyorum.		4 10%	2 5%	16 40%	18 45%
10	Türkçemi geliştirmek için Türkçe internet sitelerini girerim.	4 10%	10 25%	6 15%	6 15%	14 35%
11	Türkçe yerine yabancı bir dil öğrenmeyi tercih ederim.	36 90%		4 10%		
12	Türkçeyi daha iyi öğrenmek için ders saatleri artırılmalı.	20 50%	2 5%	8 20%	2 5%	8 20%
13	Türkçe öğrenmek için verilen derslerin kaldırılmasını istiyorum.	32 80%	8 20%			
14	Türkçe öğrenmek için verilen derslere girmek bile istemiyorum.	34 85%	2 5%		4 10%	
15	Mümkün olsa bütün derslerimizin Türkçe yapılmasını isterim.	8 20%	2 5%	4 10%	4 10%	22 55%
16	Yakın çevremle Türkçe konuşmayı tercih ederim.	4 10%	14 35%	4 10%	8 20%	10 25%
17	Türkçe yazılar yazmak bana zevk verir.			8 20%	8 20%	24 60%
18	Türkçe dil bilgisi konularını öğrenmekten zevk alırım.		6 15%	4 10%	8 20%	22 55%
19	Türkçe konuşurken kendimi daha mutlu hissederim.		2 5%	6 15%	10 25%	22 55%
20	Türkçe konuşulanları dinlemek bana zor gelir.	28 70%	6 15%	2 5%		4 10%
21	Türkçeyi daha iyi öğrenmek için Türkçe kitaplar satın alırım.	4 10%	14 35%	8 20%	6 15%	8 20%
22	Türkçe yazılmış kitapları okumak bana zevk verir.		10 25%	6 15%	10 25%	14 35%
23	Türkçe dergileri ve gazeteleri okumak bana zevk verir.	2 5%	12 30%	6 15%	10 25%	10 25%
24	Çevremde Türkçe konuşulmasından rahatsız olurum.	34 85%	2 5%		2 5%	2 5%
25	Türkçe müzik dinlemekten zevk alırım.	2 5%	2 5%		4 10%	32 80%
26	Türkçemi geliştirmek için Türkçe yazılmış kitapları okurum.	6 15%	2 5%	8 20%	12 30%	12 30%
27	Türkçe televizyon kanalları izlemekten hoşlanırım.	2 5%	4 10%		4 10%	30 75%

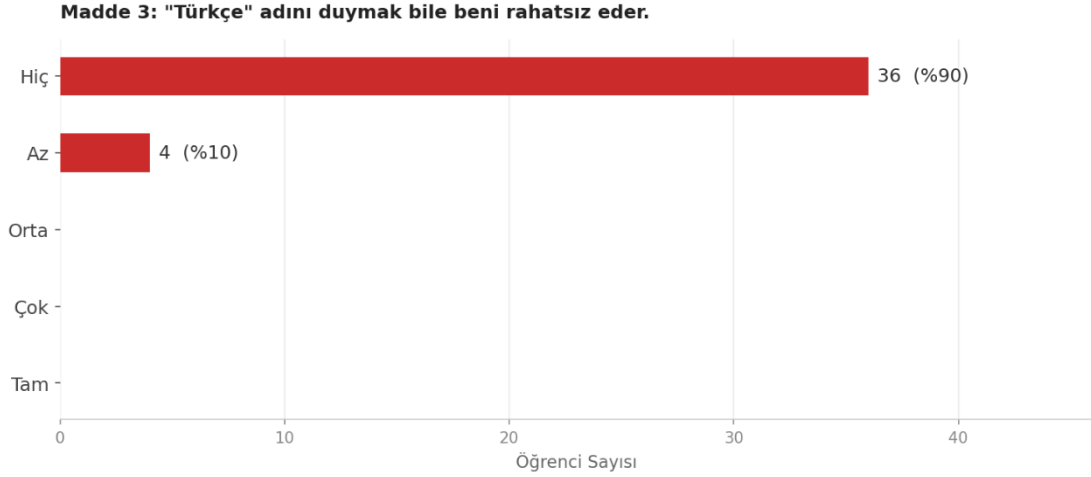
Şekil 4. Göre "Türkçeyi ana dilim olduğu için öğrenmek isterim" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç ve Az seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Orta seçeneğini 4 öğrenci (%10), Çok seçeneğini 6 öğrenci (%15) ve Tam seçeneğini 30 öğrenci (%75) işaretlemiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkçeyi ana dili olarak gördüğü ve öğrenmek istediğini göstermektedir.

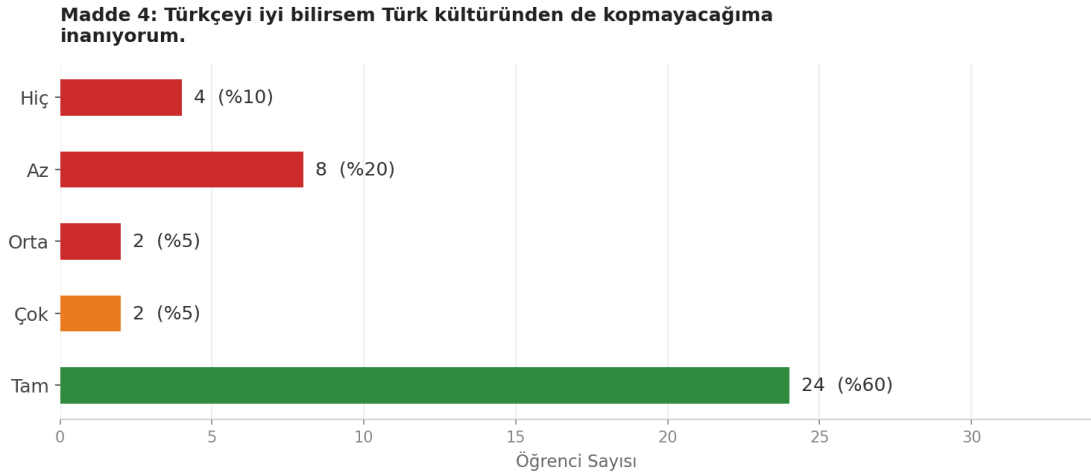
Şekil 5. Göre "Türkçeye karşı ilgi duymuyorum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 26 öğrenci (%65), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Orta seçeneğini 2 öğrenci (%5), Çok seçeneğini 4 öğrenci (%10) ve Tam seçeneğini 6 öğrenci (%15) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu bu ifadeye katılmadığını belirtmiş, yani Türkçeye ilgi duyduğunu göstermiştir.

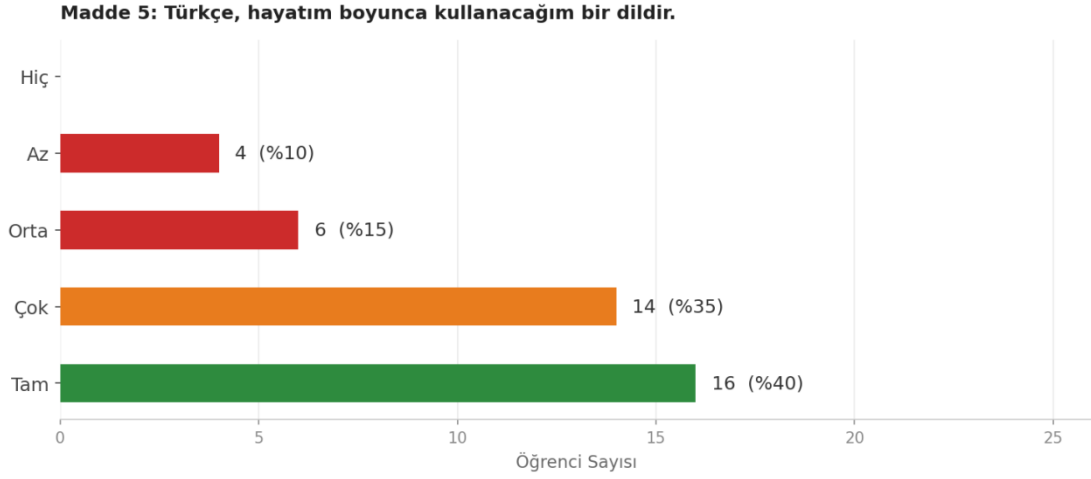
Şekil 6. Göre "Türkçe" adını duymak bile beni rahatsız eder" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 36 öğrenci (%90), Az seçeneğini 4 öğrenci (%10) işaretlemiştir. Orta, Çok ve Tam seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Öğrencilerin neredeyse tamamı Türkçe adından rahatsız olmadığını göstermiştir.

Şekil 7. Göre "Türkçeyi iyi bilirim Türk kültüründen de kopmayacağıma inanıyorum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 4 öğrenci (%10), Az seçeneğini 8 öğrenci (%20), Orta seçeneğini 2 öğrenci (%5), Çok seçeneğini 2 öğrenci (%5) ve Tam seçeneğini 24 öğrenci (%60) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu dil ile kültür arasındaki bağa inandığını göstermektedir.

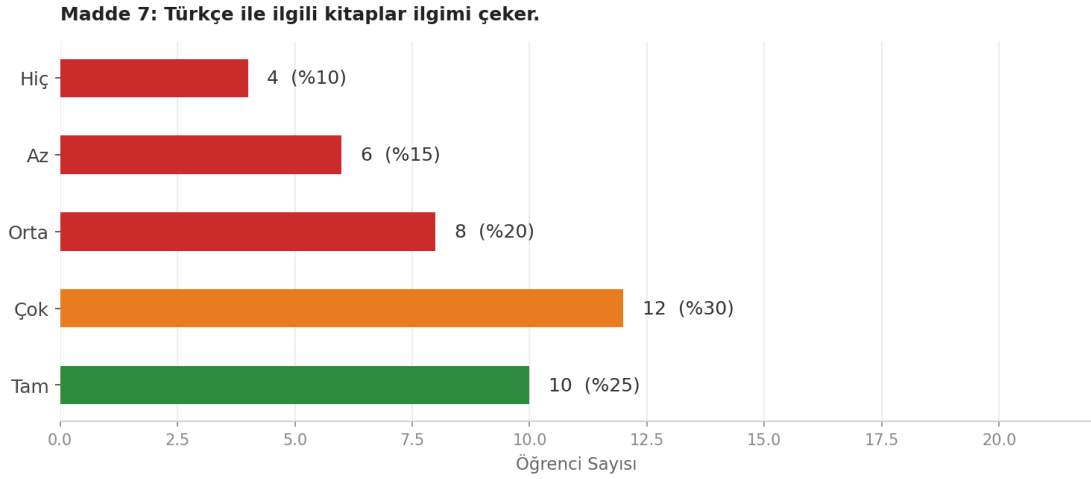
Şekil 8. Göre "Türkçe, hayatım boyunca kullanacağım bir dildir" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Az seçeneğini 4 öğrenci (%10), Orta seçeneğini 6 öğrenci (%15), Çok seçeneğini 14 öğrenci (%35) ve Tam seçeneğini 16 öğrenci (%40) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçeyi hayat boyu kullanacağına inandığını göstermektedir.

Şekil 9. Göre "Türkçeyi öğrenirken sıkılıyorum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 34 öğrenci (%85), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Orta seçeneğini 4 öğrenci (%10) işaretlemiştir. Çok ve Tam seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe öğrenirken sıkılmadığını göstermektedir.

Şekil 10. Göre "Türkçe ile ilgili kitaplar ilgimi çeker" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

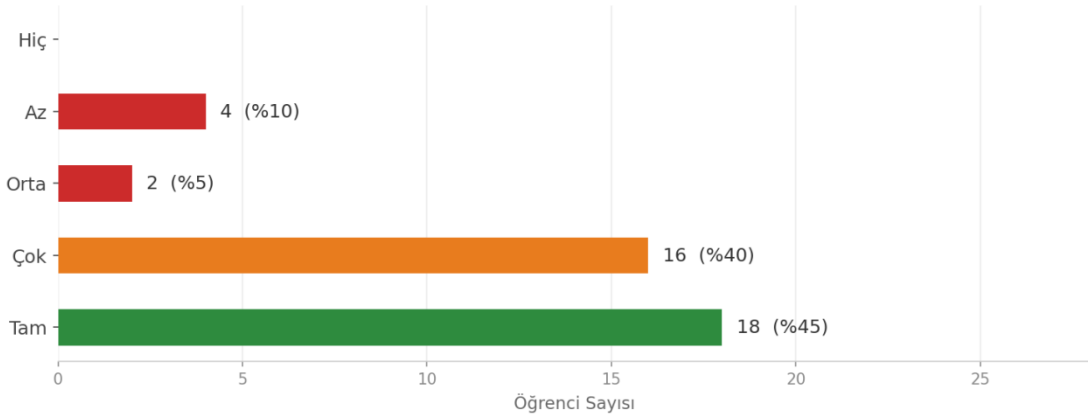
Hiç seçeneğini 4 öğrenci (%10), Az seçeneğini 6 öğrenci (%15), Orta seçeneğini 8 öğrenci (%20), Çok seçeneğini 12 öğrenci (%30) ve Tam seçeneğini 10 öğrenci (%25) işaretlemiştir. Öğrencilerin çoğunluğu Türkçe kitaplara ilgi duyduğunu göstermektedir.

Şekil 11. Göre "Türkçeyi ana dilim olarak hissetmiyorum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 32 öğrenci (%80), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Çok seçeneğini 2 öğrenci (%5) ve Tam seçeneğini 4 öğrenci (%10) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçeyi ana dili olarak hissettiğini göstermektedir.

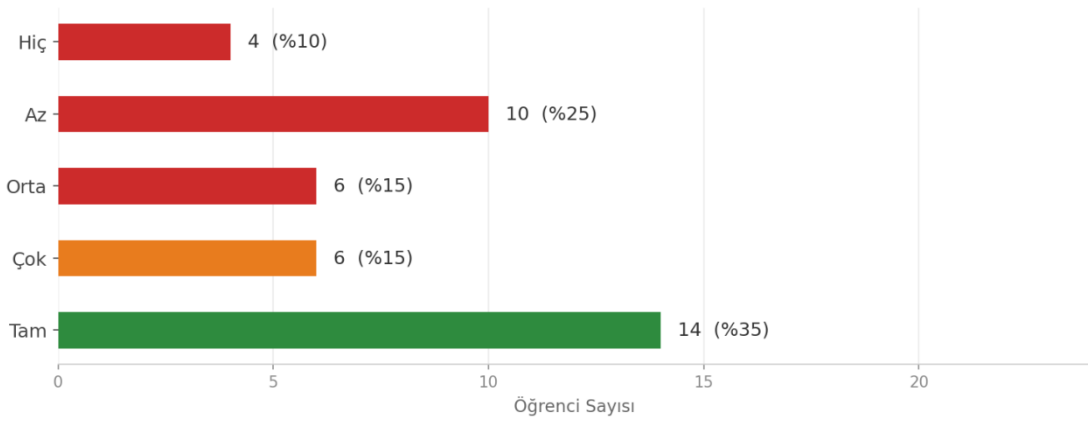
Madde 9: Türkçeyi iyi bilirse diğer derslerimde de başarılı olacağımı düşünüyorum.

Şekil 21. Göre " Türkçeyi iyi bilirse diğer derslerimde de başarılı olacağımı düşünüyorum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

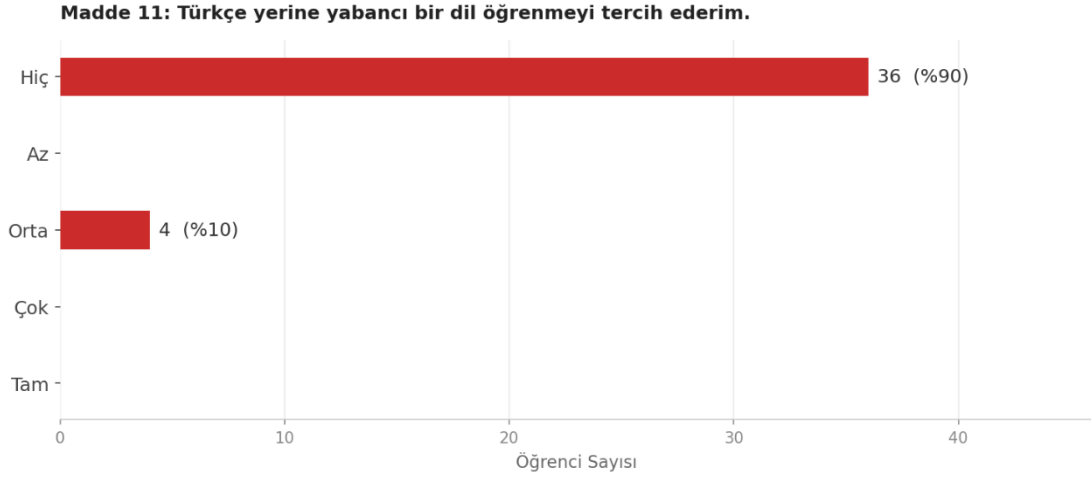
Hiç seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Az seçeneğini 4 öğrenci (%10), Orta seçeneğini 2 öğrenci (%5), Çok seçeneğini 16 öğrenci (%40) ve Tam seçeneğini 18 öğrenci (%45) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe bilgisinin diğer derslere de katkı sağlayacağına inandığını göstermektedir.

Madde 10: Türkçemi geliştirmek için Türkçe internet sitelerini girerim.

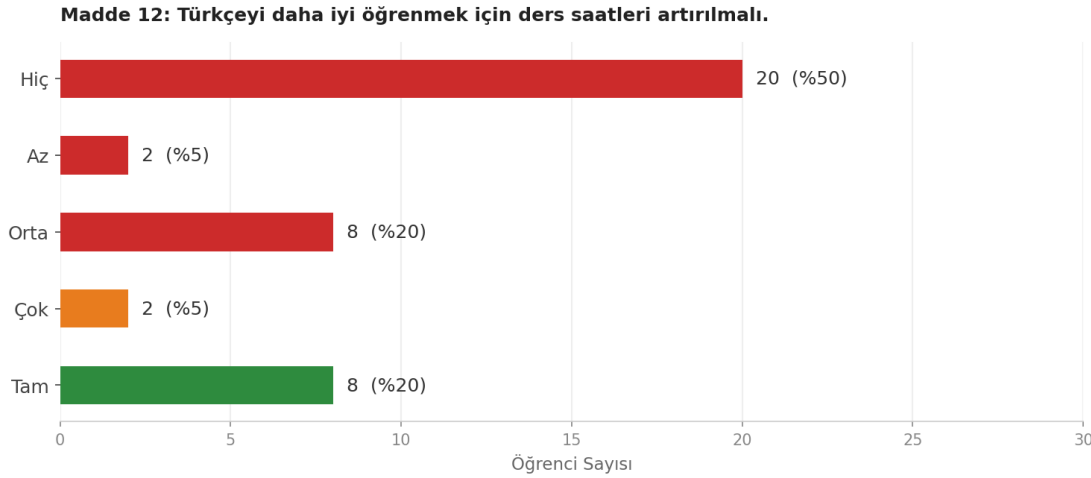
Şekil 13. Göre "Türkçemi geliştirmek için Türkçe internet sitelerini girerim" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 4 öğrenci (%10), Az seçeneğini 10 öğrenci (%25), Orta seçeneğini 6 öğrenci (%15), Çok seçeneğini 6 öğrenci (%15) ve Tam seçeneğini 14 öğrenci (%35) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı Türkçe internet sitelerini kullandığını göstermektedir.

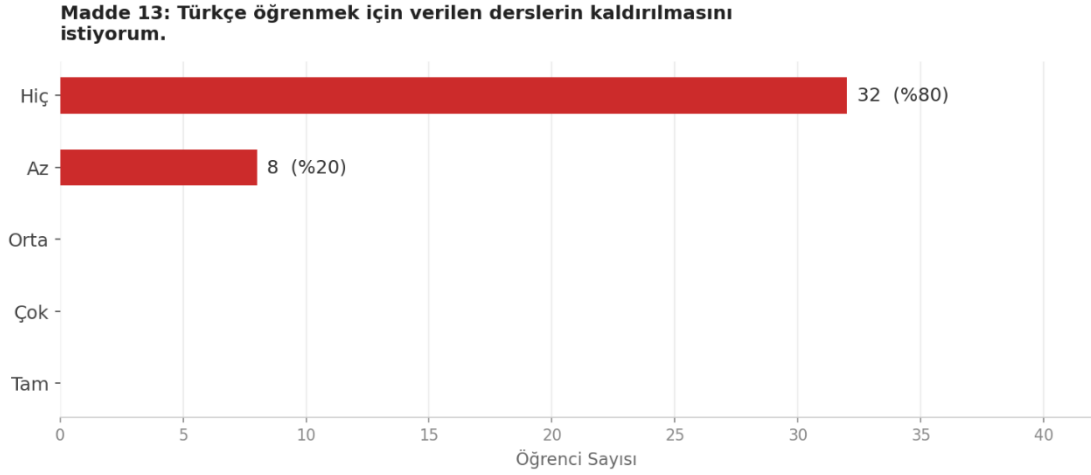
Şekil 14. Göre "Türkçe yerine yabancı bir dil öğrenmeyi tercih ederim" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 36 öğrenci (%90), Orta seçeneğini 4 öğrenci (%10) işaretlemiştir. Az, Çok ve Tam seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Öğrencilerin neredeyse tamamı yabancı dili Türkçenin önünde tutmadığını göstermektedir.

Şekil 15. Göre "Türkçeyi daha iyi öğrenmek için ders saatleri artırılmalı" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 20 öğrenci (%50), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Orta seçeneğini 8 öğrenci (%20), Çok seçeneğini 2 öğrenci (%5) ve Tam seçeneğini 8 öğrenci (%20) işaretlemiştir. Öğrenciler bu konuda görüş ayrılığı içindedir.

Şekil 16. Göre "Türkçe öğrenmek için verilen derslerin kaldırılmasını istiyorum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 32 öğrenci (%80), Az seçeneğini 8 öğrenci (%20) işaretlemiştir. Orta, Çok ve Tam seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Öğrencilerin tamamı Türkçe derslerinin kaldırılmasını istemediğini göstermektedir.

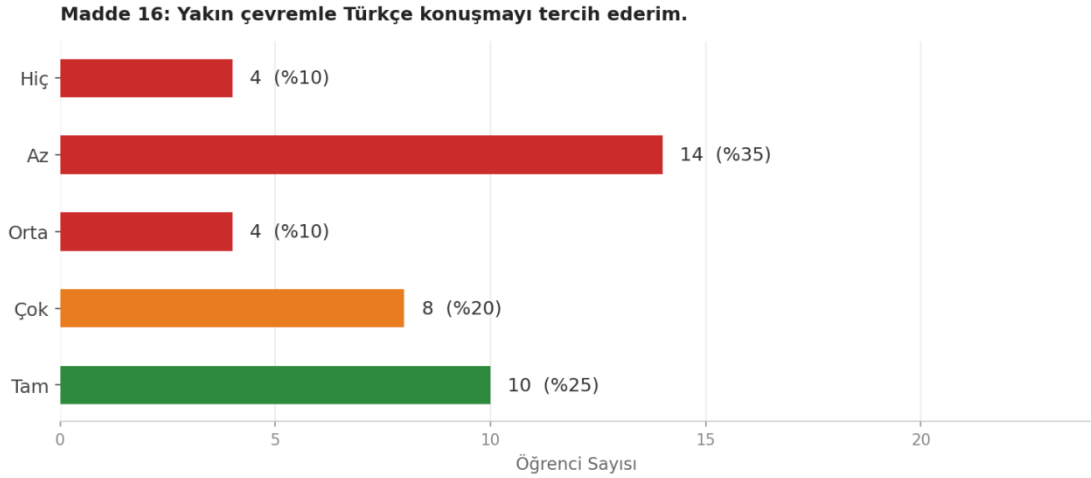
Şekil 17. Göre "Türkçe öğrenmek için verilen derslere girmek bile istemiyorum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 34 öğrenci (%85), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Çok seçeneğini 4 öğrenci (%10) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe derslerine girmek istediğini göstermektedir.

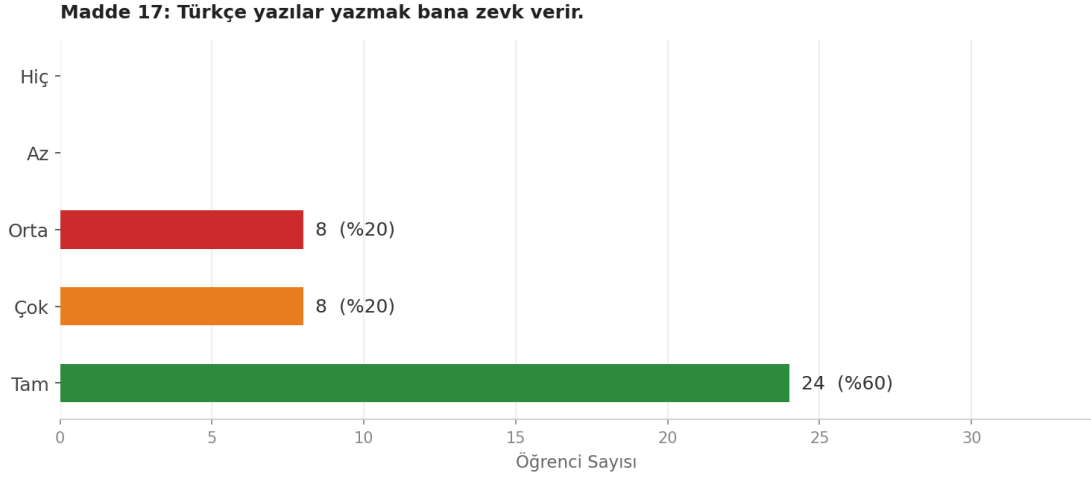
Şekil 18. Göre "Mmkn olsa bütün derslerimizin Türkçe yapılmasını isterim" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 8 ğrenci (%20), Az seçeneğini 2 ğrenci (%5), Orta seçeneğini 4 ğrenci (%10), çok seçeneğini 4 ğrenci (%10) ve Tam seçeneğini 22 ğrenci (%55) işaretlemiştir. Öğrencilerin çoğunluğu tüm derslerin Türkçe yapılmasını istediğini göstermektedir.

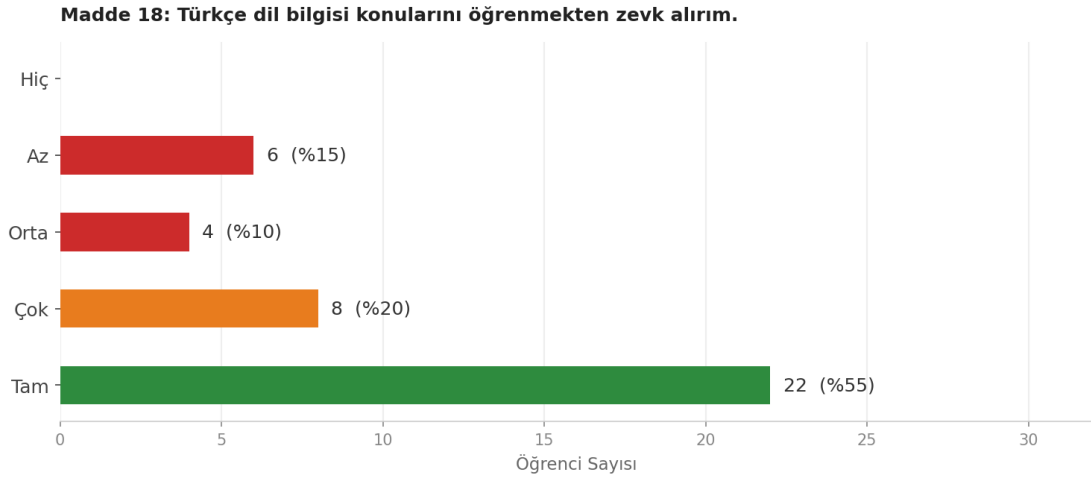
Şekil 19. Göre "Yakın evremle Türkçe konuşmayı tercih ederim" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 4 ğrenci (%10), Az seçeneğini 14 ğrenci (%35), Orta seçeneğini 4 ğrenci (%10), çok seçeneğini 8 ğrenci (%20) ve Tam seçeneğini 10 ğrenci (%25) işaretlemiştir. Öğrenciler bu konuda farklı görüşler bildirmiştir.

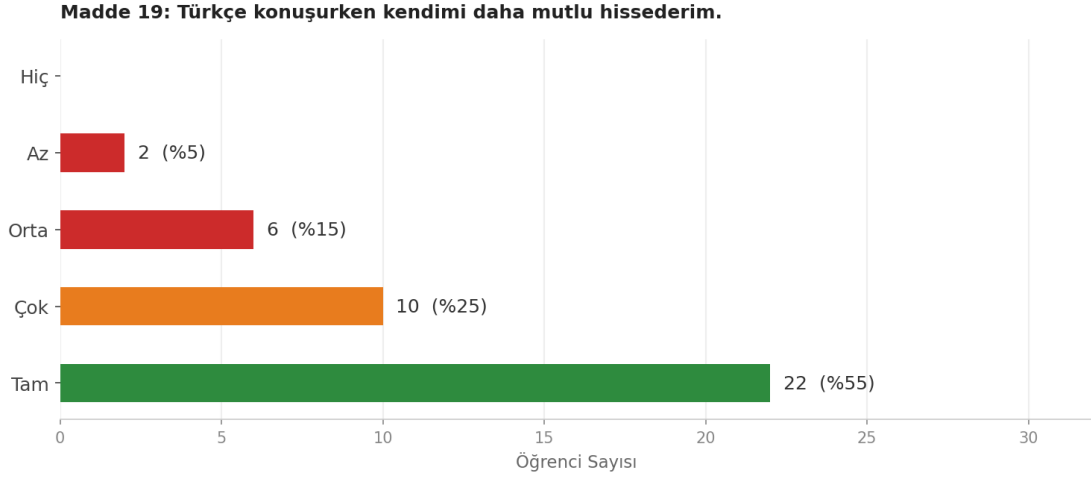
Şekil 20. Göre "Türkçe yazılar yazmak bana zevk verir" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç ve Az seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Orta seçeneğini 8 öğrenci (%20), Çok seçeneğini 8 öğrenci (%20) ve Tam seçeneğini 24 öğrenci (%60) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe yazmaktan zevk aldığını göstermektedir.

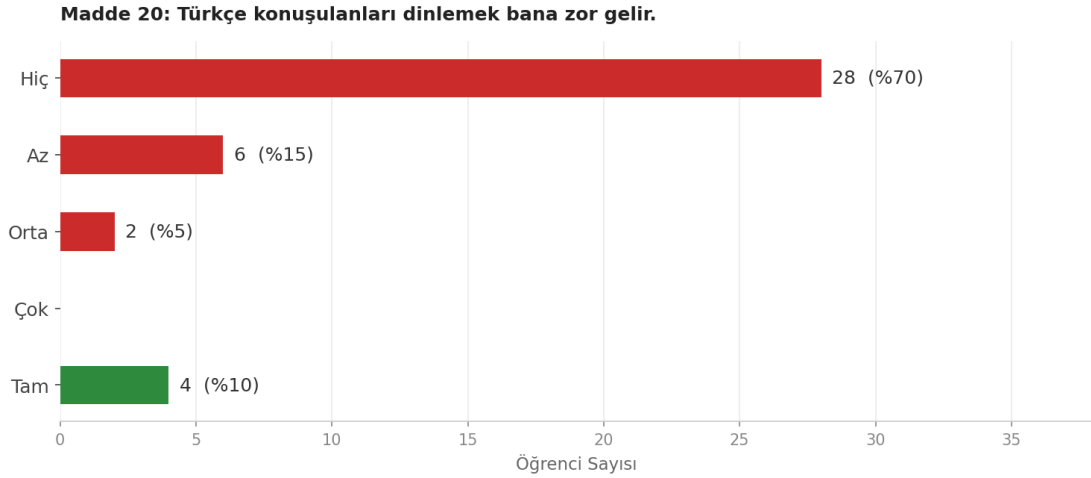
Şekil 21. Göre "Türkçe dil bilgisi konularını öğrenmekten zevk alırım" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Az seçeneğini 6 öğrenci (%15), Orta seçeneğini 4 öğrenci (%10), Çok seçeneğini 8 öğrenci (%20) ve Tam seçeneğini 22 öğrenci (%55) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu dil bilgisi öğrenmekten zevk aldığını göstermektedir.

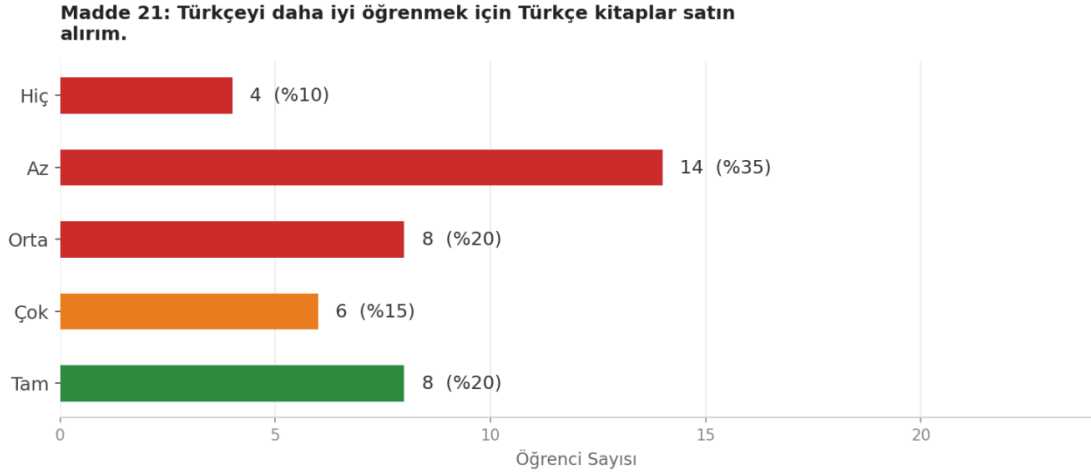
Şekil 22. Göre " Türkçe konuşurken kendimi daha mutlu hissedirim" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Orta seçeneğini 6 öğrenci (%15), Çok seçeneğini 10 öğrenci (%25) ve Tam seçeneğini 22 öğrenci (%55) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe konuşurken mutlu hissettiğini göstermektedir.

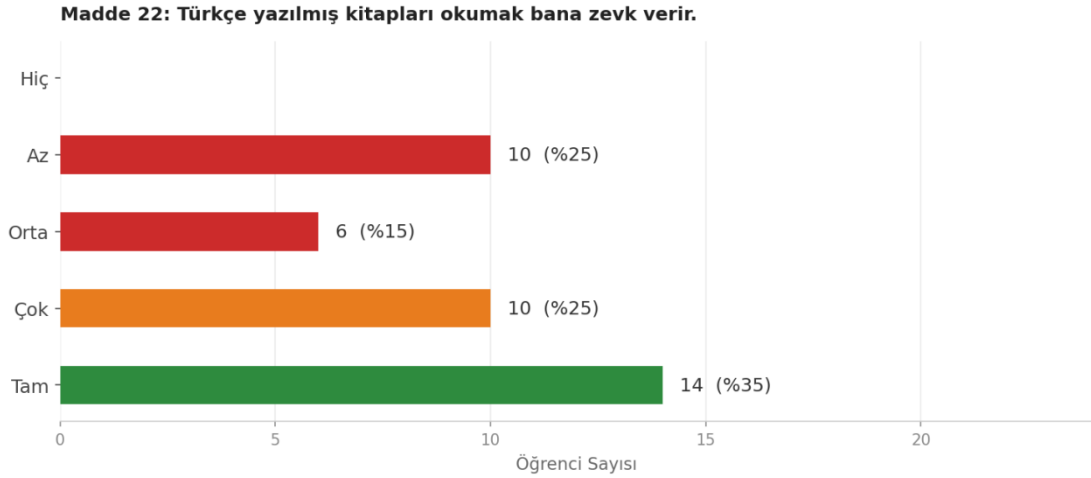
Şekil 23. Göre "Türkçe konuşulanları dinlemek bana zor gelir" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 28 öğrenci (%70), Az seçeneğini 6 öğrenci (%15), Orta seçeneğini 2 öğrenci (%5) ve Tam seçeneğini 4 öğrenci (%10) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe dinlemenin zor gelmediğini göstermektedir.

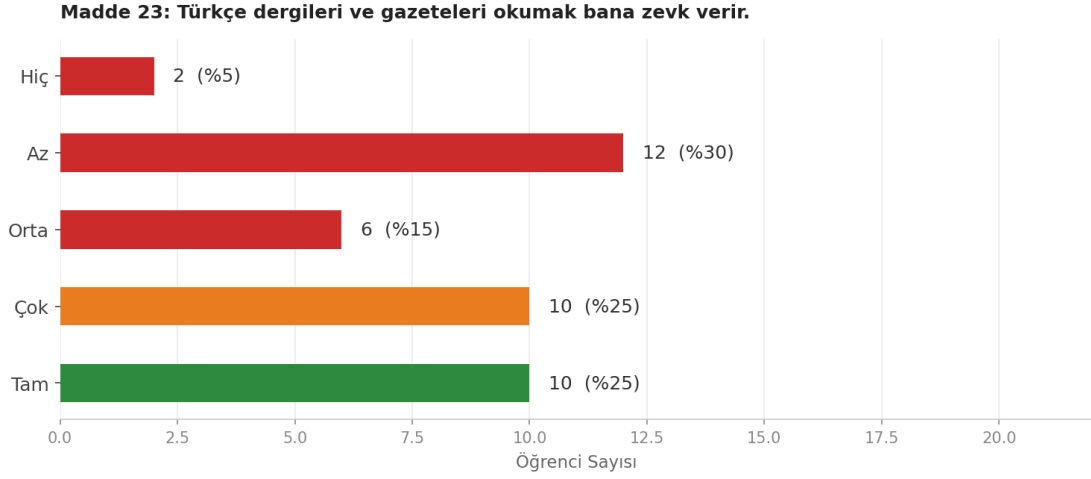
Şekil 24. Göre "Türkçeyi daha iyi öğrenmek için Türkçe kitaplar satın alırım" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 4 öğrenci (%10), Az seçeneğini 14 öğrenci (%35), Orta seçeneğini 8 öğrenci (%20), Çok seçeneğini 6 öğrenci (%15) ve Tam seçeneğini 8 öğrenci (%20) işaretlemiştir. Öğrenciler bu konuda farklı görüşler bildirmiştir.

Şekil 25. Göre " Türkçe yazılmış kitapları okumak bana zevk verir" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini işaretleyen öğrenci yoktur. Az seçeneğini 10 öğrenci (%25), Orta seçeneğini 6 öğrenci (%15), Çok seçeneğini 10 öğrenci (%25) ve Tam seçeneğini 14 öğrenci (%35) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe kitap okumaktan zevk aldığını göstermektedir.

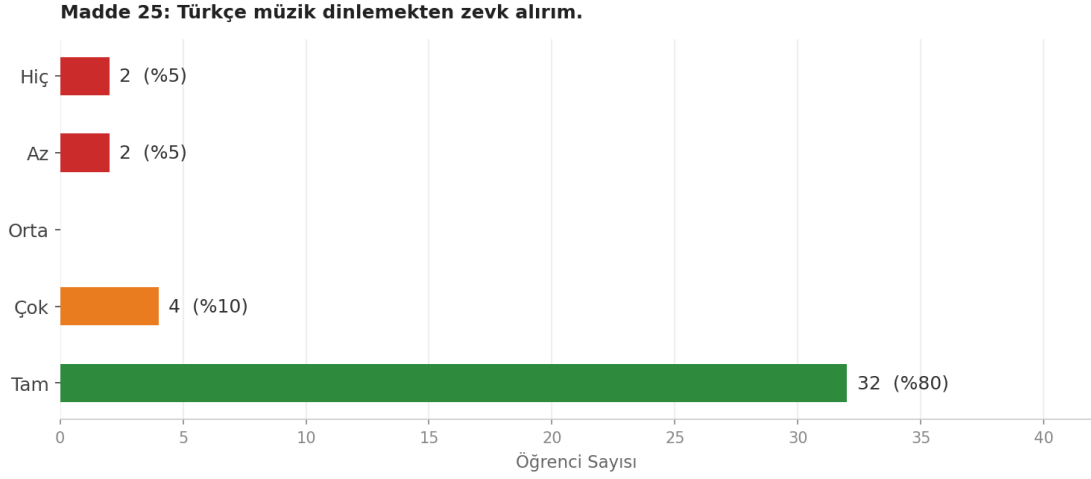
Şekil 26. Göre "Türkçe dergileri ve gazeteleri okumak bana zevk verir" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 2 öğrenci (%5), Az seçeneğini 12 öğrenci (%30), Orta seçeneğini 6 öğrenci (%15), Çok seçeneğini 10 öğrenci (%25) ve Tam seçeneğini 10 öğrenci (%25) işaretlemiştir. Öğrenciler bu konuda farklı görüşler bildirmiştir.

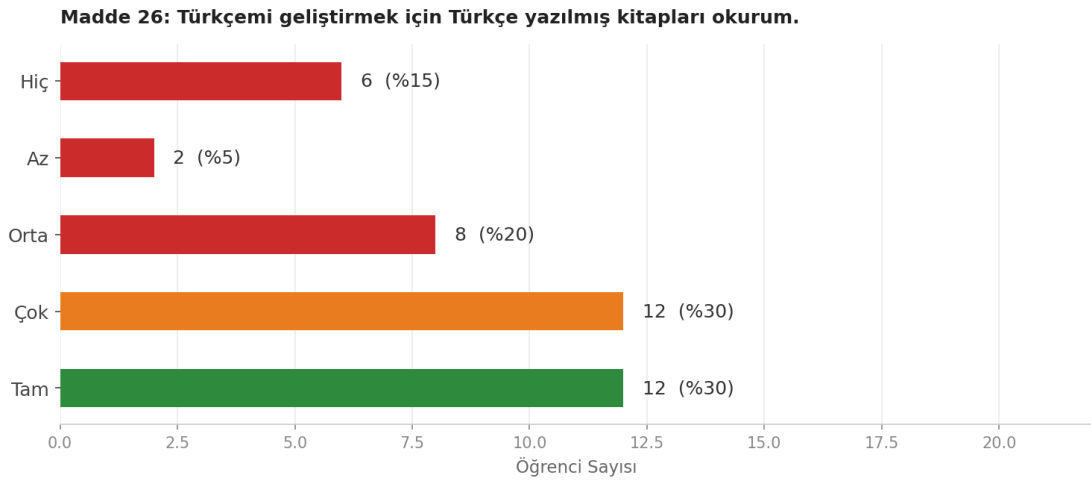
Şekil 27. Göre "Çevremde Türkçe konuşulmasından rahatsız olurum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 34 öğrenci (%85), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Çok seçeneğini 2 öğrenci (%5) ve Tam seçeneğini 2 öğrenci (%5) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu çevresinde Türkçe konuşulmasından rahatsız olmadığını göstermektedir.

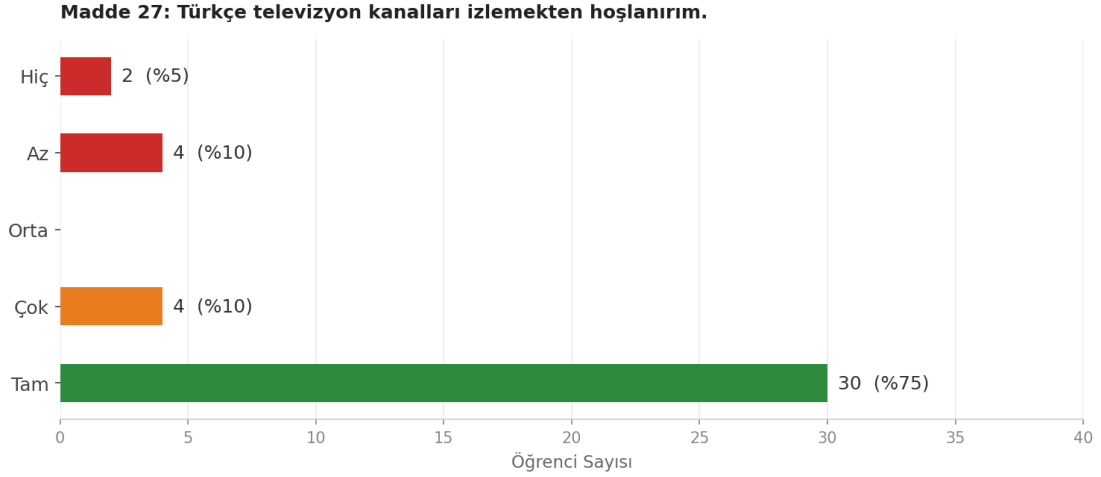
Şekil 28. Göre "Türkçe müzik dinlemekten zevk alırım" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 2 öğrenci (%5), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Çok seçeneğini 4 öğrenci (%10) ve Tam seçeneğini 32 öğrenci (%80) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe müzik dinlemekten zevk aldığını göstermektedir.

Şekil 29. Göre "Türkçemi geliştirmek için Türkçe yazılmış kitapları okurum" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 6 öğrenci (%15), Az seçeneğini 2 öğrenci (%5), Orta seçeneğini 8 öğrenci (%20), Çok seçeneğini 12 öğrenci (%30) ve Tam seçeneğini 12 öğrenci (%30) işaretlemiştir. Öğrencilerin çoğunluğu Türkçe kitap okuyarak dilini geliştirdiğini göstermektedir.

Şekil 30. Göre "Türkçe televizyon kanalları izlemekten hoşlanırım" sorusuna katılımcıların cevap dağılımı.

Hiç seçeneğini 2 öğrenci (%5), Az seçeneğini 4 öğrenci (%10), Çok seçeneğini 4 öğrenci (%10) ve Tam seçeneğini 30 öğrenci (%75) işaretlemiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe televizyon izlemekten hoşlandığını göstermektedir.

SONUÇ

Bu araştırma, Kerkük Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören ikinci sınıf öğrencilerinin ana dillerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya 40 öğrenci katılmış ve öğrencilerin Türkçeye karşı genel tutumları olumlu yönde çıkmıştır.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçeyi ana dili olarak benimsemekte ve öğrenmek istemektedir. Öğrencilerin %75'i Türkçeyi ana dili olduğu için öğrenmek istediğini tam düzeyde ifade etmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin büyük bir kısmı Türkçeyi hayatları boyunca kullanacaklarına inandıklarını belirtmiş; Türkçe bilgisinin diğer derslerdeki başarılarına da katkı sağlayacağını düşündüklerini ifade etmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin Türkçeye yönelik güçlü bir aidiyet duygusu taşıdığını ortaya koymaktadır.

Duyuşsal tutum açısından değerlendirildiğinde, öğrencilerin büyük çoğunluğunun Türkçe konuŗurken mutlu hissettiği, Türkçe yazılar yazmaktan ve dil bilgisi konularını öğrenmekten zevk aldığı görülmektedir. Türkçe müzik dinlemekten zevk aldığını belirten ğrenci oranı %80, Türkçe televizyon izlemekten hoŗlandıęını belirten ğrenci oranı ise %75 olarak bulunmuŗtur. Bu sonuçlar, ğrencilerin Türkçeyi yalnızca bir ders olarak değil, gündelik yaŗamlarının bir parçası olarak da benimsediklerini göstermektedir.

Olumsuz ifadeler içeren maddeler incelendiğinde de benzer bir tablo karŗımıza çıkmaktadır. Türkçeye karŗı ilgi duymadığını belirten ğrenci sayısı oldukça azdır. Öğrencilerin %90'ı Türkçe yerine yabancı bir dil öğrenmeyi tercih etmediğini, %85'i ise Türkçe öğrenirken sıkılmadığını ifade etmiŗtir. Türkçe derslerinin kaldırılmasını isteyen ğrenci bulunmamakta; aksine öğrencilerin büyük çoğunluğu tüm derslerin Türkçe yapılmasını istediklerini belirtmektedir.

Bununla birlikte bazı maddelerde öğrenciler arasında grŗ farklılıkları dikkat çekmektedir. Yakın evreyle Türkçe konuŗma tercihi ve Türkçe geliŗtirmek amacıyla kitap satın alma gibi konularda öğrenciler arasında tutarlı bir eğilim gzlemlenmemiŗtir. Bu durum, öğrencilerin dile olumlu baktığını ancak gündelik hayatta Türkçe kullanım alışkanlıklarının bireyden bireye farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Söz konusu farklılık, Irak'taki toplumsal ve dilsel ortamın öğrencilerin dil kullanım davranıŗları üzerindeki etkisinden kaynaklanıyor olabilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Kerkük Üniversitesi Türkçe ğretmenliği Bölümü ikinci sınıf ğrencilerinin ana dillerine yönelik tutumlarının oldukça olumlu olduğu söylenebilir. Öğrenciler Türkçeyi hem duygusal hem de eğitimsel açıdan değerli bulmakta, dili öğrenmek ve geliŗtirmek için istekli bir tutum sergilemektedir. Bu sonuçlar, Türkçe eğitiminin Kerkük'te baŗarılı bir Şekilde sürdürüldüğünü ve öğrencilerin ana dilleriyle güçlü bir bağ kurduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgular, ilerleyen dönemlerde Türkçe eğitiminin daha da güçlendirilmesi ve desteklenmesi gerektiğine iŗaret etmektedir.

KAYNAKLAR

Cömerti, Ö. B. (2016). Yükseköğretimde dil tutumu ve öğrenci motivasyonu. *Ankara: Pegem Akademi*.

Demir, N. (2008). Irak Türkmen Türkçesi üzerine dilbilgisel bir inceleme. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 38(1), 45-67.

Güler, Z. (2009). Irak Türklerinde anadil kullanımı ve dil değişimi. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 26, 113-134.

Kalenderoglu, İ. (2007). Kerkük'te Türkçe eğitiminin tarihi ve bugünkü durumu. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 168, 89-104.

Nurlu, M. (2011). Irak Türkmen çocuklarında iki dillilik ve anadil eğitimi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 4(2), 55-72.

Şen, Ü. (2006). Dil tutumu ve dil politikası bağlamında azınlık dilleri. *Türk Dili*, 655, 22-35.

Uyar, Y. (2015). Irak'ta Türkçe öğretiminin sorunları ve çözüm önerileri. *Türkçe Eğitimi Sempozyumu Bildirileri içinde* (ss. 201-215). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.

Yeşil, Y. (2012). Eğitim fakültesi öğrencilerinin anadile yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(19), 231-248.

Yıldırım, S. (2013). Ana dil eğitimi, kimlik ve dil tutumu: Irak Türkleri örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(3), 180-198.